

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЙСКИ

Брой 8 • год. CIV • 24 април 2025 г. • цена 1 лев

www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

АПРИЛСКОТО ВЪСТАНИЕ ПРИНУДИ СВЕТА ДА СЕ РАЗКАЕ, ЧЕ НЕ НИ ЗАБЕЛЯЗВА

Отзвук от кървавата драма през 1876

ПРОФ. АНДРЕЙ ПАНТЕВ

През 1876–1877 г. над 200 европейски вестници отпечатват статии, които разкриват кървавата драма на българския април. Руски, френски и американски журналисти, мисионери и посланици споделят разтърсващи сведения за видяното. Дописникът на английския вестник „Дейли нюз“ и на американския „Ню Йорк Хералд“ Дженьюарийс МАКГАХАН (1844–1878) обикаля Перущица, Батак, Панагюрище, Клисурса, Пловдив. Неговите сведения успяват да преобърнат мнението на министър-председателя Дизраели и британската дипломатия, които подкрепят целостта на Османската империя и твърдят, че фактите относно зверствата на турците в България са силно преувеличени. „Гледано от нашето място, Батак напояше нещо сходно с развалините на Херкулан или Помпей – написал Макгахан. – Не беше оцелял нито един покрив, нито една стена. Всичко беше маса от развалини, сред които се издигаше и достигаше до нас дълбок, оплакващ стон, подобен на оплакването, с което ирландците изпращат своите мъртвци. Стонът изпълваше малката долина и се възнасяше във вой... Това беше ужасяващо зрелище – зрелище, което ще ни преследва цял живот... малки бебешки ръчички, протегнати, сякаш молеха за помощ; бебета, които са умрели, учудени от яркия блясък на сабята и червените ръце на свире-

пооките мъже, които са я размахвали... Никога не съм могъл да си въобразя неща, ужасяващи до такава степен. Върнахме се обратно, отровени и убити, с виене на свят, доволни да излезем отново на улицата и да напуснем страшния дом на чумата...”

Сонет за избиването на християните в България, Оскар УАЙЛД ...

Тук стонове изпълват тишината
и твоите свещеници загиват.

Не чуваш ли как вопли се издигат
над трупове хладни на децата?

По повод Баташкото клане ТУРГЕНЕВ
пише сатиричното стихотворение

„Крикет в Уиндзор“:

„Кралица Виктория дами събра.

Тя гледа как пъргаво тичат,
играейки новата модна игра,
която крикет се нарича.

Видение някакво ѝ се яви –

тя вижда на тая поляна

не топки, а множество хорски глави
и всяка със кървава рана. (...)

Жестокостта на погрома на Априлското въстание предизвиква мощно протестно движение по цял свят. В защита на българите глас издигат едни от най-видните интелектуалци, политици и учени, сред които Виктор Юго, Достоевски, Чарлз Дарвин, Толстой, Менделеев, Константин Ире-

ЧЕСТИТО ВЪЗКРЕСЕНИЕ ХРИСТОВО!

чек. Канцлерът Ото фон Бисмарк заявява, че след зверствата, извършени в българските земи, за Османската империя няма място в Европа. След като не успява да реши проблема по дипломатически път, повлияна от огромното протестно движение, Русия е принудена да обяви война на Турция.

В доклада за кланетата и зверствата в България от 10 август 1876 г. **Юджийн СКАЙЛЕР**, генерален консул и секретар на посолството на САЩ в Истанбул, пише: „В Панагюрище много от жителите избягаха, но броят на убитите е около три хиляди, повечето от които жени и деца... На стари мъже избождали очите, а крайниците им били отсичани и така оставяни да умрат... Бременни жени били разпорвани и новородени бебета били разнасяни на байонетите на пушките, докато малките деца били заставяни да носят кървавите главици на техните другарчета...”

17 август 1876 г., о. Капрера, **Джузепе ГАРИБАЛДИ** пише в свое писмо: „Батак беше с девет хиляди жители, сега са 1300. На седем хиляди човешки същества е изгаснал животът, но къде се намираме, не се ли свършват още завоеванията на ятагана, на содомството, на кола, на горилицето, на безчестното от всякакъв вид“.

Уилям ГЛАДСТОН в брошурите „Ужасите в България и източния въпрос“ и „Уроци по клане“, издадени в Лондон през 1876 г., пише: „Извършените престъпления и злодеяния са в толкова огромни размери, за които няма пример в новата история. Те са толкова неизразими, гнусни, че езикът и перото не са в състояние да ги опишат в действителния им вид. Позор е, че такова дело е могло някога да се извърши“.

ПОКАНА

Покана за Национален тракийски християнски събор „Спасовден“

На 29 май 2025 г. в местността „Бакаджичите“ край Ямбол ще се проведе Национален тракийски християнски събор „Спасовден“.

Организатори на събора са: Съюз на тракийските дружества в България, Община „Тунджа“, Община „Ямбол“, Дружество „Тракия“ – Ямбол.

Желаещите да заявят участие могат да използват следните контакти:

Ямбол 8600

ул. Джон Атанасов“ № 6, п.к. 61

Дружество „Тракия“

Тел.: 046 66 35 40;

мобилни: 0885 87 64 45; 0888 933 844

ИВАН ОРМАНДЖИЕВ ЗА ОСВОБОДИТЕЛНИТЕ БОРБИ В ОДРИНСКА ТРАКИЯ

СТОЯН РАЙЧЕВСКИ

Иван Пандалеев Орманджиев – историк на освободителните борби на тракийските българи, член на Върховния изпълнителен комитет на Тракийската организация, а от 1931 до 1936 г. и председател на Тракийския научен институт, е роден в Лозенград на 21 август 1891 г., където получава основното и прогимназиалното си образование. Помни добре първите си учители и ги споменава в кратката си автобиография: „Първо отделение ме учи учителят Иван Каиков от Бунар Хисар и той бе арестуван във връзка с Керемидчиолувата афера. Затова във второ отделение през учебната 1900/901 г. ме учи Иван Ходосиев от с. Дерекьово, Лозенградско, а пък в трето отделение през 1901/902 г. – Мария поп Стоянова. В четвърто отделение ме учи моята роднина Невена Арнаудова, а в 1903 г. стана Въстанието“.

Гимназиалното си образование Орманджиев завършва през учебната 1910 г. в Българската гимназия „Д-р Петър Берон“ в гр. Одрин. Последните три години свири на флейта в оркестъра на гимназията. След завършването ѝ учителства две години в с. Гугутка, Ивайловградско. Решава да отиде в София, за да се запише в тамошния университет. На 16 септември 1912 г. той и Константин Попников (по-късно писателят Константин Н. Петканов) потеглят с влака от Лозенград и на гара Бабаески виждат да чакат мнозина запасни, повикани за мобилизация – все българомохамедани от околните села в Бабаескийско. В деня на обявената мобилизацията за Балканската война (17 септември 1912) младият учител Орманджиев се записва студент по история в Софийския университет и веднага постъпва доброволец в Македоно-Одринското опълчение.

След края на войната Орманджиев продължава образованието си в университета. През 1915 г. при обявяването на Първата световна война той е войник в 9-та Македонска дивизия, а през 1916 г. завършва школата за запасни офицери в Скопие. В края на войната служи като офицер в град Ксанти, където го заварва демобилизацията. След войната той се връща към учителското поприще и две години – 1918 и 1919, учителства в Ксантийската българска гимназия. След отнемането на Беломорието от България по силата на Ньойския договор Иван Орманджиев

■ Иван Орманджиев

се установява в Райково (дн. квартал на Смолян), където се премества българската гимназия от Ксанти.

През учебната 1920/21 година Иван Орманджиев е учител в Мъжката гимназия в Пловдив. За учебната 1921/22 г. той е назначен за учител в град Карнобат, където учителства до 1923 г. Като учител в този град той издава през 1921 г. първата си книжка „Момчил юнак“. Любовете му към Тракия и разговорите с тракийските българи от бежанския квартал на Карнобат го мотивират още по-силно към изследване и документиране на миналото и революционните борби на тракийските българи и на злощастната им съдба като изгнаници след 1913 г.

В периода 1923–1925 г. Иван Орманджиев се връща в Лозенград. Радостното преживяване да живее и работи в родния край е кратко, защото влиза в остри пререкания с турските власти заради тежките условия, при които са поставени там след разоряването на българите в Тракия през 1913 г. малцината останали там от тях и продължаващия натиск от страна на турските власти, за да ги изселят окончателно. Натискът и тормоза над българите в Лозенград, затруднява и работата и съществуването на българското училище в града. Това заставя учителят Иван Орманджиев да се преселва в България и да се установи като учител в Търговската гимназия в гр. Бургас, където има много бежанци от Одринска Тракия,

Македония, но и от родния му Лозенград. По-късно е назначен и за прогимназиален училищен инспектор за целия Бургаски окръг. В морския град Иван Орманджиев продължава да съчетава учителската работа с изучаване на историческото наследство на селищата в Тракия. Тук усилията му са насочени главо издирване и разпитване на участници в Илинденско-Преображенското въстание и в двете Балкански войни, чийто спомени записва старателно. В Бургас, града, в който има голяма концентрация на бежанци от Източна Тракия и особено от Лозенград и Лозенградско, Иван Орманджиев посещава и разпитва многократно семейството на войводата Георги Кондолов, преглежда всички съхранени у тях и сподвижниците му документи. Пише писма до тези от тях, които са се заселили в други градове или пътува до там през ваканциите и ги моли за допълнителни сведения.

Така за по-малко от две години в Бургас, Цариград, Созопол, Малко Търново, Василико, Карнобат и др. той успява да проведе разговори с дейците: Михаил Герджиков, Димитър Катерински, Димитър Христатиев, Киро Димитров, Жечо В. Джелепов, Георги Калоянов, Донка Кондолова, Пейке Михайлов Брадов, Димитър Ташев, Лазо Лазов, Стоян Камилски, свещ. Петър Киприлов, св. Ефтим Попов, Вълчо Петков, Димитър Арнаудов, Лефтер Мечев, Тодор Джелепов, Георги Чепов, Георги

Шишманов, Димитър Янев и други. Проведените разговори и събраните материали стават основа за книгите му от поредицата „Приноси към историята на въстаническото движение в Одринско“. В това отношение пребиваването му в Бургас се оказва много ползотворно. Разговаряйки с дейците и с техните близки, той установява колко малко знаят съвременниците му за мащаба и същността на борбите на тракийските българи и как само за две десетилетия от Илинденско-Преображенското въстание, времето е отнесло вече в гроба много от дейците, а заедно с тях и ценни свестения за освободителните борби на тракийските българи.

„За да спася за историята, каквото може от спомените на живите още участници в освободителното ни движение, по своя инициатива от 1924 г. почнах да събирам материали – отбелязва Орманджиев в спомените си и продължава – При разпита всеки чистосърдечно се старееше да си спомни самата истина. Несъмнено времето е оказало своето влияние; срещат се различия за едно и също събитие в спомените на някои дейци, ала тези различия лесно се отстраняват, понеже са запазени и документи по движението, които случайно откривам у разпитваните живи участници. Заслужава да отбележа, че някои обладават удивителна памет да помнят имена, дати и случаи от това доста отдадено вече време.“ (1)

От 1929 г. Иван Орманджиев е учител в София. Установяването му в столицата дава по-големи възможности за изследователска работа и той ги използва най-рационално. Тук той открива и една нова страница в обществената си дейност. Включва се активно в Тракийската организация и много години е член на Върховния изпълнителен комитет, а от 1932 до 1936 г. и негов председател.

Когато на 30 септември 1934 г. се основава Тракийския научен институт с устав утвърден от Министерството на вътрешните работи и народното здраве на 24 декември с. г. под № 532, Иван Орманджиев е сред най-активните му сътрудници. Чрез Тракийския научен институт той реализира голяма част от своята изследователска и творческа дейност, свързана тематично най-вече с Тракия, с борбите на тракийските българи за освобождение и приобщаване към свободното отечество, тяхното културно-историческо наследство и опазването

му за поколенията, и не на последно място – проблема за бежанците, прогонени от родните им огнища, скитанци немилни недраги, тяхното настаняване, оземляване и социално подпомагане.

На 11 и 12 май 1925 г., след като е започнал вече да събира в Бургас материали за въстанието през 1903 г., Иван Орманджиев се среща с Михаил Герджиков – ръководителя на Илинденско-Преображенското въстание в Одринския революционен окръг и записва неговите спомени. Така се поставя началото на неговата забележителна поредица, скромно определена като „приноси“, която и до днес си остава най-автентичната и вълнуваща хроника и свидетелство за борбите на тракийските българи по време на въстанието в Македония и Одринско през 1903 г.

Книга I. „Георги Кондолов и дейността му в Странджанското въстание“ (с 5 портрета), Бургас, 1927 г. С нея Иван Орманджиев поставя началото на знаменитата си поредица „Приносите“. Започва с въстанието от 1903 г., защото, както отбелязва той в преговора, то е „върховна точка, която достига борбата на македоно-одринските българи в турско робство и в тази борба най-добре се е отглеждала тяхната душа, тяхната самопожертвователност за идеала на свободата.“ В тази първа книга от поредицата „Приноси“ Иван Орманджиев отправя апел към всички дейатели и свидетели на тези славни времена, да помогнат да се изнесат всички ценни данни за освободителните борби в Одринско, „за да се види при какви мизерни условия се е водела тя и да се подчертае още веднъж големия идеализъм, беззаветния героизъм и безграничната любов на страдащите за свобода и сносен човешки живот българи“.

Иван Орманджиев се ползва от случая, за да изкаже благодарност на Димо Янков, Георги п. Аянов и Атанас Калфов, които са имали добрината да прочетат предварително ръкописа на книгата за славния войвода Георги Кондолов, да сверят достоверността на данните като хора, участвали в тези събития и познаващи войводата. Писмени сведения за войводата Георги Кондолов и за въстанието в Одринско са му изпратили по пощата трима души, единият от които е известният тракийски деятел – родопчанин Христо Караманджуков, бъдещ председател на Тракийския научен институт, вторият – Стоян Стаев от Станимака (Асеновград), и третият Васил Попов от Кавакли.

„С тази книга – казва сам Иван Орманджиев – поставям началото на редицата „Приноси към историята на въстаническото движение в Одринско, които един ден наред с други материали ще послужат на историка като източници за написване на обективна история на македоно-одринското освободително движение до 1904 г.“ Казва го и до края на живота си работи по този си проект, надминал първоначалния замисъл и достигнал до 14 тома, макар и повечето от тях, с изключение на първите четири, неиздадени и до днес. Започва с живота и дейността на Георги Кондолов, защото го оценява като „най-скъпата жертва в епопеята ни от 1903 г.“ Планът му тогава (1917 г.) предвижда останалите книги от поредицата да представят всеки един от регионите в Одринско, в които е имало въстанически действия и акции: Малкотърновски, Лозенградски, Бунархисарски, Чокенски (Одринска каза), Мустафа Пашански и Западна Тракия.

Книга II. „Борбата на Бунархисарския район.“ По спомени на Димитър Ташев, Христо Настев, Анастас Спасов Разбойников и местни дейци, София 1929 г. Включените в тази книга материали за Бунархисарско дават обща представа за борбата в този край от началото до самото въстание. Съставителят съзнава, че ако са били живи главните нелегални ръководители – Шишманов, Калканджиев и Ст. Петров, картината щяла да е по-пълна. За да компенсира някои липси и непълноти, Орманджиев посещава лично селищата и разпитва местни жители, свидетели на събитията, а също издирва и съвременници и живи участници, които са си водили записки. Установява, например, че Д. Ташев си е държал шифрован бележник, но го е изгубил при изселването им от Източна Тракия през 1913 г. Такива бележки имал и стария легален ръководител на Бунархисарско Анастас Разбойников, които изгорели при опожаряването на Свиленград от турците през 1913 г. Поради това той започнал да пише спомените си през 1917/18 г. отново в Кулели Бургас, от които Орманджиев извлича потребните му материали само за Бунар Хисар. Твърде много го облекчават и материалите, изпратени му от Христо Настев.

Книга III. „Революционното движение в Малкотърновския район.“ По спомени на четири войводи, 2 подвойводи и 75 легални и нелегални дейци.

Продължение на 3-а стр.

ИВАН ОРМАНДЖИЕВ ЗА ОСВОБОДИТЕЛНИТЕ...

Продължение от 2-а стр.

София, 1933 г. Тази книга се отнася за „най-важното огнище“ на въстанието – Малкотърновския революционен район, който се състои от две околии: Малкотърновска и Василиковска, първата от които е изключително българска по население, а втората имала само четири български села: Резово, Блаца, Маджура и Пиргопло. Орманджиев не пропуска да отбележи в тази книга, че тъкмо в Бунархисарски район се е очаквало съобразно устава на Организацията активно участие във въстанието и на местното гръцко или гръкоманско население, което на практика не се е получило и въстанието и тук, си останало само българско. И за тази книга Иван Орманджиев се пострава да събере спомените на всички живи още видни дейци. Лично разпитва 71 души. Петима от тях са разпитани от местните учители по съставени от Иван Орманджиев въпросници, а други петима си ги написват сами след предварителна беседа и методически указания от него. Неразпитани за този район стават само първият му ръководител Димо Янков и секретаря му през 1902–1905 г. Георги п. Аянов. Това не е пропуск, а съзнателен подход на съставителя на тома, тъй като той коректно очаквал и предоставил на тези двама уважавани дейци сами да направят това. Книгата съдържа и някои нови спомени на Михаил Герджиков, които допълват с нови данни и коментари спомените му, издадени през 1928 г. като отделна книга, девета, озаглавена „Материали за македонското освободително движение“, издание на Македонския научен институт.

Книга IV. „Освободителната борба в Лозенградския район“. По спомени на един войвода и 80 легални и нелегални дейци, София 1941 г. За съставянето на тази книга Орманджиев е разпитал лично 65 души, 10 са разпитани от други лица по неговите въпросници, а седем души ги написват сами, в отговор на негова покана: Ив. Потиров, Станислав Аргиров Вълков, Георги Шопов и Пейке М. Брадов. И тук са показани двата периода на движението: първия – на зараждане и поединично и втория – организиране на масова подготовка. Липсата на някои места на въоръжена борба още в деня Преображение, съставителят обяснява със случилите се тук малко преди въстанието преждевременни афери, довели до репресии от страна на вла-

стите и обезоръжаване на населението.

Иван Орманджиев не престава да издирва сведения до края на живота си написва и подготвя за печат на още десет книги от същата поредицата, които остават в ръкопис неиздадени:

Книга V. „Революционното движение на българите в околийските райони на Свиленград, Одрин, Узункюпрю, Кешанско, Малгарско и Цариград“. По спомени на двама войводи, 80 легални и нелегални дейци и 9 жени, 7 документа и 7 снимки.

Книга VI. „Допълнителни материали за Лозенградски санджак“ – съдържа допълнителни материали за трите революционни района в Лозенградския санджак: Бунархисарски, Малкотърновски и Лозенградски и сведения за: Лазар Маджаров, Тодор Шишманов, Яни Попов, Атанас Данаилов, Стамат Икономов, Дико Джелебов, Димо Янков, Милка Загорчева, Минко Савов – Неволин, Михаил Черешов, Иван Златанов, Станко Разбойников, Сава Киров.

Книга VII. „Приноси към историята на МОРД в Тракия – Документи и спомени за революционните борби на българите в Западна Тракия“. Съдържа материали на българите в Западна Тракия 1894 – 1912 г., документи, снимки и сведения за: Христо Караманджуков, Стефан Чакъров, Стоян Калоянов, Вълчо Антонов, Марин Чолаков, Димо Николов, Янко Караколев, Илия Робов, Таньо Стоев, Владимир Коуев, Тодор Хвойнев, Николай Вранчев, Димитър Кудев, Злата Георгиева, Никола Данаилов, Михаил Черешев, Димитър Бехриев, Антон Арнаулов, Димитър Славков, Никола Панайотов, Кирил Христов, Иван Макозчиев, Вълчо Сариев, Рали Стоянов, Панайот Лазаров, Иван Грудев, Дийтер Деков, Димитър Янев, Никола Лулчев, Иван Димитров, Димитър Карев, Стойко Вълчев, Георги Шереметев, Стойко Разбойников, Димитър Стамболов, Александър Иванчев, свещеник Алексис и Ангел Ловчиев.

Книга VIII. „Одринският окръжен революционен комитет борбите между върховисти, централисти и социалисти 1895–1912“. Материали към македоно-одринското революционно движение в Тракия. Съдържа спомени на: Христо Карев, Антон Арнаулов, Лазар Димитров, Владимир Бояджиев, Павел Генадиев, Димитър Стефанов, Туше Деливанов, Васил Шанов, Павел Ковачев, Станко Разбойников, Рали Инджев, Христо Шалдев, Христо Семидов, Михаил Балджиев, Стамо Урумов,

Ангел Томов, Ангел Попкиров, Димитър Петков Маджаров и др. с приложение на 42 документа.

Книга IX. „Документи из архива на Георги Минков до освобождението на Тракия 1912 г. и обществено-политическата му дейност.“ Извори за историята на македоно-одринското революционно движение в Тракия.

Книга X. „Архива на Янаки Гочев за българското национал-освободително и революционно движение в Тракия“. Приноси към историята на Македоно-одринското революционно движение в Тракия.

Книга XI. „Из архива на Македоно-Одринските дружества в България и странство“. Съдържа материали за Върховните комитети в София, на македоно-одрински, за върховизма и централизма.

Книга XII. „Документи из архивите на дипломати и държавници и на Българския екзарх Йосиф“. Приноси към македоно-одринското революционно движение в България, Македония и Тракия.

Книга XIII. „Върховисти и централисти в партизанските отряди на балканските войни 1912–1913 за освобождението на Тракия“.

Книга XIV. „Вътрешната тракийска революционна организация и Комитет за свободата на Тракия (1920–1934)“. Съдържа спомени на войводата Димо Николов, Стоян Калоянов, биографични сведения за Иван Терзиев, за съществуването на банди, която върлуват в Ортакойско. Комплектувана и от органи на полицията, за основаване на фонд „Тракийско дело“ в Пловдив и др.

Иван Орманджиев е автор и съавтор и на редица монографични и колективни трудове, като: „Антим I Български Екзарх“, София, 1928 г., „Преображение. Тридесет години от въстанието на българите в Тракия“ София, 1933.

„Тракия – географско-исторически преглед“, заедно с Анастас Разбойников и Иван Батаклиев, София, 1946 и др. От монографиите му няма да изгуби актуалността си дълго време след нейното обнародване през 1934 г. „Външната политика на България с особен поглед към Тракийския въпрос“. Тя му донесе повече неприятности отколкото слава с констатациите си, за грешки в политиката ни по въпроса за Тракия:

„Грешно е да се заключи, че тракийският въпрос е заемал видно място в българската политика до Балканската война. Преди двадесет години този въпрос не е бил на линия в българската книжнина, в българското обществено мнение. Всичко българско в

Турция минаваше под знаменателя на Македония“. За нея главно, подчертава Орманджиев, тогавашните българо-одрински дружества в България водеха пропаганда. „Докато за Македония – пише и проф. А. Иширков – имаше повече съчинения отколкото за България, за Тракия и нейното население и богатство почти нищо не бяхме печатали. А признато е, че науката трябва да изпреварва политическото освобождение на една страна“ „Силното въздействие на македонците (македонските българи) – добавя Иван Орманджиев – върху политиката на България бяха насочили всички български сили към освобождаване на Македония от духовно и политическо робство. За Северна Добруджа и За Моравско никой нищо не говореше, нито пък си мислеше нещо“. „Македония не знамемо на борбата“, пише покойният Н. Милев, тъй като и според него, географията, етнографията и политическият разум определяха България за единствен пряк и законен наследник на Тракия.“(2)

Грешката не е само на интелигенцията и на учените, но и на българската външна политика, респективно – и дипломацията ни: „Нашата дипломация клонеше тук към Русия, ту към Австро-Унгария. По отношение на Македония едни бяха за нейната автономия, други за подялбата ѝ с Гърция и Сърбия, а трети за цялото ѝ присъединение към България. За Тракия не се приказваше, защото ръководителите на българската държава я считаха за напълно обезпечена...“.(3)

Иван Орманджиев не може да се примири, както и никой българин тогава, с „престъпното безумие“ от 16 юни 1913 г., довело до първата катастрофа, но не губи надежда, че с едно разумно поведение може да си възвърнем някой ден отнетото: „Днес ми се вижда златен сън, приказки от „Хиляда и една нощ“: България от Мидия до Енос с цялото северно крайбрежие на Бяло море, с Орфано включително, по течението на Вардар, заедно със Западните покрайнини и Южна Добруджа. И все пак тоя сън може да стане действителност с постепенно, на етапи, стига само ние да се откажем веднъж за винаги от романтизма и максимализма в политиката и да тръгнем по еволюционния път на културните народи“.(4)

Разбираем е стремежът на Иван Орманджиев да проучи и издири материали за написването историята на Одринската българска гимназия „Д-р Петър Берон“, в която той е учил и е запазил трайни спомени за учители и съученици. Подтикът да

се напише история на тази гимназия се проявява през 1949 г. по случай петдесетгодишнината от създаването ѝ. Тогава Тракийският научен институт организира среща на нейни възпитаници и бивши учители, които споделят свои спомени с намерение те да послужат за основа за написване на история на това учебно заведение, създадо голяма част от тракийската интелигенция. Откроява се необходимостта и от документи, които да допълнят някои празноти в събраните материали. Иван Орманджиев се справя и с тази задача. Той открива такива документи на български и на румънски език във фонда на Братя Христо и Евлоги Георгиеви, съхранявани в БИА на НБКМ, които хвърлят светлина за основаването на гимназията. След това под ръководството на Иван Орманджиев започва работа по систематизирането и подреждането на издирените документи. Той поканва за сътрудничество д-р Иван Пенаков за работата с румънските документи, които се оказват твърде много. Орманджиев издирва още документи из архива на Българската екзархия и други спомени за живота в гимназията. Привлича още сътрудници, появяват се и документи на гръцки, френски и немски езици. Общата редакция и оформянето на сборника извършва самият Иван Орманджиев. Обемистият сборник излиза от печат през 1958 г. като издание на БАН – Архивен институт. Под редакцията на Иван Орманджиев е подготвен и втори том „Д-р Петър Берон и неговата гимназия в Одрин, съставен от колектив от 38 души учители и ученици от Одринската българска гимназия, както и един такъв том за девическата „Касърова“ гимназия в Одрин.

Като сътрудник на Института за история при БАН Иван Орманджиев обнародва някои значими трудове: „Документи за българското национал-освободително движение в Тракия след Преображенското въстание през 1903 г.“ (5). „Необходими поправки в историята на македонското и тракийското революционно движение“ (6) и др.

Иван Орманджиев е редовен сътрудник и на изданието на Тракийската организация и на Тракийския научен институт – „Тракийски сборник“, в „Тракия“, сп. „Завет“ и други вестници и списания като „Балкански преглед“, „Духовна култура“ и др. Някои от статиите му са подписани с близък до гражданското му име псевдоним: „Иван П. Горов“. Въпреки, че творческата продукция на Иван Орманджиев е посветена

преди всичко на тракийската проблематика, на Тракия и на тракийските българи, тяхното културно-историческо наследство и най-вече техните борби за национално освобождение и единение с останалите българи, той е намерил време, самостоятелно или в съавторство, или като съставител да остави и доста творби по общобългарски теми, като например, „Цар Калоян“ (1940), „Отец Паисий и епохата на възраждането“ (1938), „Атанас Узунов заместникът на Левски“, „България от Сан Стефано до Ньой“, „Сто и петдесет години най-нова история, 1789–1939“ (1943), „Нова и най-нова история на българския народ“ (1945), „Федерацията на балканските народи. Идеи и пречки“ (1947) и др.

Освен споменатите трудове, отпечатани, или в ръкопис, но подготвени за печат към неговото архивно наследство, се числят и много материали, градиво за нови книги, които съдържат записки, бележки от теренни обхождания с проучвателска цел, интервюта, доклади и др., голяма част от които се отнасят за Тракия и тракийските българи: „Доклад за научната обиколка на Тракия“, „Изложение на тракийската емиграция до министър-председателя“, „Учебното дело на одринските българи и Петко Славейков“, „Аграрно-социалният въпрос и Тракия“, „Каква е за нас Беломорска Тракия“, „Западна Тракия в науката и политиката“ и др.

Иван Орманджиев сътрудничи активно и на в. „Тракия“ с популярни и научнопопулярни статии, които се четат с интерес от тракийци, като: „Баба Гена. Майката на Антим I-ви“, „Георги Кондолов като войвода“, „Кондолов и четата му в деня на въстанието“, „Конгресът на тракийската младеж в Кърджали“ и др. (7) Някои от популярните му статии във в. „Тракия“ са подписани от Иван Пандалеев.

Освен богат архив, Иван Орманджиев е оставил и подготвени за печат и няколко тома върху културно-просветната роля на Екзархията в Тракия: „Църковно-училищното дело на българите в Тракия“, „Из кондиките на Българската екзархия в Цариград“, „Из архивите на Българската Екзархия в Цариград“. Освен тези обемисти и напълно завършени ръкописи в архива на Иван Орманджиев се намират и други твърде значими ръкописи, като „Тракия и задграничните възрожденски вестници и списания“, „Одринската българска девическа гимназия „Касъров“.

Продължава на 6-а стр.

ГОДИШНО ОТЧЕТНО СЪБРАНИЕ НА ТРАКИЙСКИЯ НАУЧЕН ИНСТИТУТ, ФИЛИАЛ ВАРНА

СИМЕОН КУЛИШ, НАУЧЕН СЕКРЕТАР
НА ФИЛИАЛА НА ТНИ, ГР. ВАРНА

На 31 март се проведе годишното отчетно събрание на Тракийския научен институт, филиал Варна. Специални наши гости бяха: Кирил Йорданов – член на Централното ръководство на СТДБ, Йордан Вълков – зам.- председател на Регионално тракийско дружество – Варна и Мая Раданова – член на УС на РТД-Варна.

Доц. Геновева Михова – председател а ТНИ-Варна и Симеон Кулиш – научен секретар на ТНИ-Варна представиха отчетен доклад и финансов отчет за 2024 г., както и план-програма за 2025 г.

Беше отчетена една успешна година, през която филиалът на ТНИ в морската столица реализира следните дейности:

- проведено е второ издание на конференцията „Бележити тракийци, свързани с варненския край“;
- издаден е том 4 на „Известия на ТНИ-Варна“;
- представени са книгите на Симеон Кулиш „Две личности – един идеал“ и съвместния труд на Симеон Кулиш и Траян Димитров „Варна в Голямата война“;
- научният секретар С. Кулиш е участвал онлайн в международната конференция „Русия и създаването на българската държава след Освободителната Руско-Турска война 1877/1878 г., проведена в Москва“;
- представи е том 1 на Енциклопедия „Тракия“ във Варна и с. Тополи;
- представена е книгата на Румен Иванов „Българското етническо присъствие в Западна Тракия и Одринско“;

- изнесена е беседа от доц. Г. Михова пред повече от 70 потомци на бежанци от Девлетли-агач Лозенградско, представяйки и книгата си „Застинали огнища на българщината“;

- партнирал е във второто издание на Регионалния тракийски събор „Тракия-моя съдба“, проведен в с. Тополи;

- научният секретар С. Кулиш е водил общоградското честване с военен ритуал за 140-тата годишнина на от създаването на Осми приморски полк;

- отбелязани са 121-годишнината от избухването на Илинденско-Преображенското въстание;

- партнирал е в създаването на два Средношколски патриотични клуба „Капитан Петко Войвода“ във варненските училища ПГСАГ „Васил Левски“ и ЧСУ „Аз съм българче“ към РТД-Варна с координатор С. Кулиш;

- участвал е в националната конференция, посветена на 90-тата годишнина на ТНИ и тази на Петрова нива, посветена на въстанието чрез доклади на доц. Г. Михова;

- направено е дарение за музейната сбирка, посветена на Капитан Петко в родното му село Доган Хисар (днес Есими, Гърция). Института е изпратил чрез доц. Константин Константинов всички свои издания, посветени на Петко Киряков и Известията.

Приети са и нови членове на ТНИ – д-р Драгомир Георгиев (ИМ-Провадия), Николай Койчев (ДА-Варна), Трифон Трифонов (военен, краевед) и Мария Николова (учител, българист, изследовател, общественик).

ОБЩО СЪБРАНИЕ НА РЕГИОНАЛНОТО ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО ВЪВ ВАРНА

На 5 април се проведе общо събрание на Регионално тракийско дружество (РТД), гр. Варна. Гост на събитието бе председателят на Съюз на тракийските дружества в България Крaсимир Премянов.

Денка Георгиева – председател на ТО с.Тополи и член на УС на РТД бе удостоена с плакет на ЦС на СТДБ за изключителен принос към организационното укрепване на ТО в с.Тополи, както и за изключителни заслуги към отбелязването на Деня на Тракия и организацията на второто издание на Регионалния тракийски събор „Тракия моя съдба“. Проф.д-р Маринела Грудева – съпредседател на РТД и УС на РТД бе наградена – с орден „Капитан Петко войвода“ и грамота на ЦР на СТДБ, за принос към развитието на тракийското движение в България.

С грамота на РТД-Варна и предметна награда бяха отличени: Жанет Димчева – председател на ТО гр.Варна и член на УС за принос към укрепването на варненската тракийска организация и иницирането на дейности с културна и общественозначима насоченост и Христо Христов – член на УС за принос към информационното осигуряване и популяризиране на дейността на Сдружението.

Обсъдиха се редица теми, сред които: предстоящите събития от историческия календар на СТДБ, опознавателни и научно-изследователски екскурзии в Одринска и Беломорска Тракия, съвместната дейност с Македонското културно-просветно дружество „Гоце Делчев“ във Варна, както и с други патриотични организации.

Събранието избра за нов председател на РТД – Йордан Вълков, досегашен зам.председател. Научният секретар на ТНИ – Варна Симеон Кулиш и адв. Николай Илчев бяха избрани за зам.председатели.

Управителният съвет беше попълнен с нови членове: проф. Геновева Михова-председател на Тркийския научен институт, филиал Варна (ТНИ-Варна), доц. Димитър Маринов-преподавател във ВСУ „Черноризец Храбър“, Таня Станкова-председател на териториална организация в с.Тополи.

ВЕЧЕР, ПОСВЕТЕНА НА ПОЕТА ИВАН ДАВИДКОВ В КУЛТУРЕН КЛУБ „ТРАКИЯ“ В СТОЛИЦАТА

ИСКРА ЧЕРНЕВА

На 9 април в салона на КК „Тракия“ се състоя представяне на стихосбирката на Иван Давидков „Не отлагай да обичаш...“, издадена от издателство „Захарий Стоянов“. Дълги години поетът, писател и есеист е бил главен редактор в издателство „Български писател“.

Акад. Иван Гранитски откри поетичната вечер и се спря на заслугите на Иван Давидков в развитието на нашата литература и изкуство, като наблегна на многопластовостта на таланта му – освен със силата на словото, той се разкрива и с картините си.

Поетът Иван Есенски представи книгата и описа заслугите и ролята на Иван Давидков в литературния и културен живот на България през 60-те, 70-те и 80-те години на миналия век, като отдели специално място на неговата любовна лирика. Топли думи на признателност и почит прозвучаха и от Катя Зографова – литературен историк и изсле-

довател, главен уредник на музея „Никола Вапцаров“ в София

Емоционални спомени за своя баща сподели и синът му – Борислав Давидков.

Председателят на СТДБ Красимир Премянов, който бе сред гостите, се обърна с благодарност към присъстващите за участието им в културните мероприятия на КК „Тракия“ и подчерта приноса на организацията ни за опазване на богатото културно и духовно наследство на България.

Сред посетилите проявата бяха още Румен Петков – председател на ПП „АБВ“, Валерия Велева – главен редактор на „Епицентър“, поетът Атанас Звездинов, писателят и есеист Величко Хинов, Румен Сербезов, Евгени Кирилов – член на ВК на СТДБ, културни и обществени дейци. Актрисата и поетеса Анна-Мария Гюзелева прочете стихове от книгата.

На екран с мултимедия бяха показани моменти от живота и ценни ръкописи, отразяващи творческите търсения на Иван Давидков.

ПРАЗНИК НА ДУХОВНОСТТА В ТД „ОДРИНСКА ЕПОПЕЯ“, СТАРА ЗАГОРА

На 9 април т. г. в залата на Тракийско дружество „Одринска епопея“, Стара Загора беше представена книгата „За песните на моята душа“ от голямата добруджанска народна певица Галина Дурмушлийска, потомка на тракийски българи от Източна Тракия.

На срещата присъстваха и хористи от фолклорния състав при дружеството, които поздравиха певицата с няколко тракийски песни.

В същия ден тракийци присъстваха на изложбата „Участие на старозагорци във Втората световна война“ в Регионална библиотека

„Захарий Княжески“ Стара Загора организирана и представена от Съюза на ветераните от войните с председател Галинтин Караславов и Николина Танева, секретар на Съюза.

9 април се превърна в празник на духовността за тракийци в Стара Загора.

ПРОЛЕТЕН БАЛ В БУРГАС

В дъждовния и студен 2 април в залата на ресторант „La Vie“ се проведе вълнуващ празник – бал за посрещането на пролетта, организиран от Тракийско дружество „Странджа“, Бургас, по идея и сценарий на Николина Панайотова.

С много хумор, веселие, музика и танци бяха пресъздадени различни моменти от българската душевност, бит и обичай. Образът на „Гошо хубавеца и двете съседки – кокетки...“, на кандидат – снахите, на изискващата свекърва, бяха пресъздадени от самодейци, членове на Тракийското дружество.

ЗАВРЪЩАНЕ ВЪВ ФАМИЛНАТА КЪЩА НА АРАБАДЖИ ЯНКО И МАРА КОЛАРОВИ В СЕЛО ДЕРВЕНТ, ДЕДЕАГАЧКО

АВТОР: ЛЮБОМИР ТРИФОНОВ

Дядо ми Хараламби Етакчиев и Хараламби Коларов са първите тракийски българи, които се завръщат в родните си домове в село Дервент, Дедеагачко, през 1981 г. Заварват родното си място доста променено от 1925 г., когато го напускат. Дервент вече е преименувано на Авантас (Авас), а училището (българската гимназия), параклиса „Св. Кирил и Методий“ ги няма. На местата на родните домове на българите, гърците са издигнали нови къщи. Единствената непокътната българска къща в село Дервент е на Янко и Мара Коларови – родителите на Хараламби Коларов. Мара Коларова е сестра на Недялко Ятакчиев, който е баща на моя дядо по майчина линия Хараламби Етакчиев.

Според книгата на Станимир Попов „Село Дервент, Деде – агачко“ през 1720 г. дванадесет български рода основават селото. Те са:

1. Арабаджиевци
2. „казък – какан“ – Катранджиевци и Самарджиевци
3. Баджаклиевци
4. Дикувци
5. Серкеджиевци
6. Терзиевци
7. Алимановци
8. Джебазовци
9. Станимировци (аукатски джине)
10. Караулановци
11. Узуновци
12. Деведжиевци

Дошлите след тях в село Дервент изградили къщи с големи дворове, за да могат в двора на първата къща новите членове на фамилията да вдигнат свой дом. Така са възникнали цели махали.

В следващите редове ще ви представя семейната история на Янко и Мара Коларови от село Дервент, така както ми я разказа техният внук – Чавдар Коларов.

Янко и Мара Коларови имат трима сина – най-големият е Хараламби, вторият е Недялко и най-малкият е Петър. Хараламби и Недялко са родени в село Дервент, а най-малкият Петър е роден на остров Крит по време на заточението им през 1923 г. Петър е имал и сестра близначка, която не издържала нечовешките условия на острова.

Дядо ми Хараламби Етакчиев заедно с другите българи от с. Дервент през март 1923 г. също е заточен на остров Крит за няколко месеца. Под натиска обаче на Обществото на народите (ОН) гръцкото правителство е принудено да ги върне по родните им места. Завърналите се заварват празни домовете си, без рекотата, без животните и без каците с маслини – тяхното богатство тогава. Принудени са да започнат всичко отначало. Освен това в къщите им са настанени гръцки семейства – бежанци от Мала Азия. Живеят така заедно до 1925 г., когато настъпва масовото преселение на дервентци към България, последвано от подписването през 1927 г. на спогодбата Моллов – Кафандарис, с която се уреждат финансовите въпроси относно българските имоти в Гърция и гръцките в България. Тогава моите предци и

■ Хараламби Етакчиев, Юрдан Нианидис, Хараламби Коларов и Сава Аврамидис пред храм Свети Хараламбий в с. Дервент.

другите българи са принудени да напуснат отново домовете си и с влака пристигат на гара Мустафа паша – сега Свиленград. Разселват се в с. Орешник и в днешен Тополовград. Днес моят братовчед Иван Ятакчиев е кмет на с. Орешник, където живеят много потомци на тракийските българи от Беломорска Тракия.

Янко Коларов произхожда от рода Арабаджиевци, сред основателите на Дервент през 1720 г. Докато били на за-

точение на остров Крит през 1923 г., гърците унищожили църковните регистри, в които са записвани българските фамилии. След завръщането си от заточение Янко преименува фамилията си от Арабаджиев на Коларов.

Моминското име на Мара Коларова е Ятакчиева. Хараламби Коларов и неговите братя са първи братовчеди с Хараламби Етакчиев. Мара Коларова – майка на Хараламби Коларов, и Недялко Ятакчиев – баща на Хараламби Етакчиев, са брат и сестра.

Димо Ятакчиев – баща на Мара Коларова и Недялко Ятакчиев, е именно кръвната родствена връзка между Хараламби Коларов, Хараламби Етакчиев, Чавдар Коларов и мен, автора на този текст. Ятакчиев е моят род и само дядо ми Хараламби и неговите деца – Цвета (моята майка), и Любомир (вуйчо ми) са Етакчиеви. Всички други са Ятакчиеви.

Чавдар Коларов говори за пращането си Димо Ятакчиев с голямо уважение, като човек изключително работлив, честен и справедлив. Починал е на 103 години, докато е свирил на гайдата си.

Днес единствената непокътната българска къща в село Дервент е тази на Янко и Мара Коларови (Арабаджиевци). От техния двор се открива гледка към прохода (ждрелото) Касъка, откъдето тръгва пътя за Доган Хисар – родното място на Капитан Петко войвода. Гръцките собственици се грижат добре за къщата. Чавдар Коларов не се е срещал с тях, но я е снимал през месец август 2017 г.

■ Къщата на Янко и Мара Коларови през 2017 г.

ИВАН ОРМАНДЖИЕВ ЗА ОСВОБОДИТЕЛНИТЕ...

Продължение от 3-а стр.

„Върховисти и централисти в Западна Тракия“, „Спомени на Кирил Христов Совичанов за революционното движение и културно-националното движение на българите в Дедеагач и околията“, „Петко Напетов и българското национал-освободително движение в Тракия“, „Материали за миналото на Лозенград“, „Паисиевата история и национал-освободителната

идеология на Паисий през XIX век“, „Изборите между върховисти и централисти в Ахъчелебийско“, „Преди повече от 50 години в Одринската гимназия“, „Един деен секретар на социалистическия кръжок в Одринската гимназия“, „Д-р Антим Шивачев – Ловчански митрополит – в емигрантското движение на тракийските българи“.

Непосредствено преди преждевременната му смърт през 1963 година Орманджиев е замислил да напише отделен том за революционния конгрес в Одрин

на тракийските национал-революционери през август – септември 1908 година. Последният труд, остава на работното му писалище в деня преди гибелта му е биографията и заслугите на одринчанина д-р Георги Вълкович.

Бележки:

1. Орманджиев, Ив. Георги Кондолов и дейността му в Странджанското въстание. Бургас, 1927, с.4.

2. Орманджиев, Ив. Външната полити-

ка на България с особен поглед към Тракийския въпрос“, С., 1934, с. 19.

3. Пак там, с. 17.

4. Пак там, с. 26.

5. Орманджиев, Ив. Документи за българското национал-освободително движение в Тракия след Преображенското въстание в от 1903 г. – Известия на Институт за история при БАН т. 11, 1962 и т. 12 1963.

6. Орманджиев, Ив. Необходими поправки в историята на македонското и тракийското революционно движение. – Сп. „Исторически преглед“, 1961, № 2.

7. В. „Тракия“, бр. 119 и 120, 1924, 248, 1927, 540, 1933 и др.

СЪЮЗ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ И ТРАКИЙСКИ НАУЧЕН ИНСТИТУТ ОБЯВЯВАТ НАЦИОНАЛЕН УЧЕНИЧЕСКИ КОНКУРС ЗА РАЗКАЗ И ЕСЕ НА ТЕМА: „ГЕРОИТЕ НА ТРАКИЯ“

Обикновено търсим героите сред войните, паднали за свободата на своя народ, сред участниците в борбата за национална и духовна независимост. Мнозина от тях са известни исторически фигури, познати, признати и описани в историческата литература, отличили се с храброст и героични подвизи. Други са останали непознати за широката публика, но наследниците им са съхранили спомена за извършеното от тях. Герои можем да открием и в мирния живот, в който с труд, себепристрастие, издръжливост и чувство за дълг те допринасят за добруването на своя род и родина.

ЦЕЛТА на конкурса е:

1. Да насърчи младите хора да направят проучване на личности от историята на тракийските българи – местна, национална или семейна – които могат да се нарекат герои, изживели достойно живота си и оставили на потомците пример и вдъхновение за родолюбие и човечност.

2. Да стимулира интереса на учениците за съхраняване на паметта за миналото на тракийските българи и техните герои.

УЧАСТНИЦИ:

Ученици от всички видове образователни институции в страната и в чужбина. Провеждането е в две възрастови групи:

- Ученици от V–VIII клас
- Ученици от IX–XII клас

РЕГЛАМЕНТ:

- Всеки кандидат може да участва с 1 творба.
- Творбите не трябва да са участвали в други конкурси.
- Текстовете трябва да са написани, съобразно нормите на книжовния български език.
- Обем – до 15 стандартни страници (1800 знака на страница) или до 27 000 знака (с интервалите).
- Шрифт – Times New Roman

- Размер на шрифта – 12
- Разредка на редовете и абзаци 1.5
- Подравняване – дясно
- Краен срок за изпращане на разработките: **30 септември 2025 година.**

КРИТЕРИИ за оценяване на разработките:

- Исторически познания
- Езикова култура и стил
- Авторски подход и интерпретация
- Оригиналност и творческо мислене

НАГРАДИ:

- **ГОЛЯМА НАГРАДА** на името на журналиста Тодор Корув: парична награда, статуетка и публикуване на творбата на наградения автор.
- Три награди – I, II и III се определят за всяка възрастова група
- ПЪРВА НАГРАДА – грамота, книги, парична награда
- ВТОРА НАГРАДА –

грамота, книга, парична награда

– ТРЕТА НАГРАДА – грамота, книга, парична награда

ВСИЧКИ УЧАСТНИЦИ В КОНКУРСА ПОЛУЧАВАТ ГРАМОТА ЗА УЧАСТИЕ.

ОБЩИ УСЛОВИЯ:

Препоръчително е писмените работи да минат на вътрешен подбор сред колегите специалисти по училища.

Участниците да бъдат информирани, че материалите не се връщат.

Моля, обърнете внимание на следното:

- По отношение на авторските права следва да се има предвид, че участвайки в конкурса, предоставяте авторските права над Вашата творба на организаторите.
- По отношение на съхранението на творбите следва да имате предвид, че те могат да бъдат използвани за изложби, интернет страници, плакати, публикации.
- С явяването за получаване на награда участниците и техните родители се съгласяват да бъдат заснемани и материалът да бъде излъчван/публикуван в публично пространство без каквото и да е допълнително възнаграждение от страна на организаторите.
- Творбите трябва да бъдат подадени според регламента, като неотговарящите на изискванията му няма да бъдат допуснати в конкурса.
- Задължително условие е всяка творба да бъде придружена от попълнен формуляр за участие, съдържащ:
 - трите имена на участника, адрес и координати (телефон, електронна поща) за контакт, възраст, клас, училище или извънучилищно звено, населено място с пощенски адрес;
 - трите имена на учителя-консултант и координати (телефон, електронна поща) за контакт, името на училището и населеното място;
 - декларация от родителите.
- Няма да бъдат допуснати до оценяване творби, за които не е получено изричното писмено съгласие на автора.

ХАСКОВСКИТЕ ТРАКИЙЦИ ЧЕСТВАХА РОЖДЕНИ ДНИ

На 8 април бяха отпразнувани юбилейните рождени дни на две рожденички – членове на дружеството и читалището: Калинка Иванова и Христина Стратиева. Рожденичките бяха поздравени от Анета Георгиева, секретар на НЧ „Тракия – 2008“.

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на вестник „Тракия“ честитят на рождениците на Съюза през месец май:

Кирчо Терзиев – София 1 май 1957 г.
Проф. Васил Проданов – София 5 май 1946 г.
Искра Чернева 5 май 1958 г.
Светла Пълева-Вълкова – София 7 май 1958 г.
Донка Петрова – София 8 май 1960 г.
Стефан Начев – София 15 май 1958 г.
Недялка Михова – с. Осеново 18 май 1954 г.
Гено Пухов – Созопол 23 май 1965 г.
доц. Даниела Тонева-Жейнова – Варна 23 май 1976 г.
Донка Коюмджиева – Средец 29 май 1956 г.

Организаторите на Конкурса не носят отговорност: – за злоупотреби на лица към трети лица с използване/попълване на техни данни.

– за погрешни или непълни данни за контакт на участниците в Конкурса.

Резултатите от конкурса ще бъдат обявени на сайта на Съюза на тракийските дружества в България (СТДБ) и във вестник „Тра-

кия“ до 15 ноември 2024 г.

Носителите на награди ще бъдат определени от компетентно жури, с участие на представители от ТНИ.

Текстовете на електронен носител, да се изпращат на e-mail:

stdb_sofia@abv.bg

Пощенски адрес:

Съюз на тракийските дружества в България ул. Стефан Караджа № 7А гр. София –1000

ФОРМУЛЯР ЗА УЧАСТИЕ В НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС ЗА РАЗКАЗ И ЕСЕ НА ТЕМА: „ГЕРОИТЕ НА ТРАКИЯ“

ИМЕ, ПРЕЗИМЕ, ФАМИЛИЯ:

(на участника в конкурса)

ТЕЛЕФОН И ЕЛ. ПОЩА ЗА ВРЪЗКА:

(на участника в конкурса)

ВЪЗРАСТ КЛАС

(на участника в конкурса)

УЧИЛИЩЕ, ГРАД:

(на участника в конкурса)

УЧИТЕЛ КОНСУЛТАНТ:

(трите имена, телефон и ел. поща на учителя консултант)

ЗАБЕЛЕЖКИ:

При използване на сюжет или композиция от популярни или публикувани произведения, участникът е задължен да отрази това обстоятелство в Раздел „Забележки“.

ДЕКЛАРАЦИЯ НА РОДИТЕЛ

Аз, долуподписаният/ата.....

(трите имена на родителя)

Родител на.....

(трите имена на детето, ученика) заявявам своето съгласие, че:

• с участието в конкурса, авторските права върху творбата на моето дете се предоставят на организаторите;

• творбата, която участва в конкурса няма да бъде връщана на автора;

• с явяването за получаване на награда участниците и техните родители се съгласяват да бъдат заснемани и материалът да бъде излъчван/публикуван в публичното пространство без каквото и да е допълнително възнаграждение от страна на организаторите;

• предаденото произведение може да бъде сканирано, снимано, публикувано и използвано в различни издания и медии, свързани с интернет страници и други некомуерсиални материали и мероприятия за целите на конкурса;

• предоставям доброволно и давам съгласието си личните данни на детето ми да бъдат използвани при обявяване на резултатите от конкурса.

Дата:

Населено място:

Подпис:

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7А, тел.: 02/987 48 96

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, акад. Иван ГРАНИТСКИ, д-р Динко СТРАНСКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ;

Тодор КОРУЕВ] Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Димитринка СМОЛЕВА (София) 0886 746 044; Христо ХРИСТОВ (Варна) Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) 076/60 13 67; Радостина ПРАМАТАРОВА (Средец); Стефан МИЛЕВ (Маджарово); Веска ЛАМБОВА (Шумен) 0877 71 85 03; Светла ЧЕРНОГОВОРА (Сливен); Донка ДИМОВА (Карнобат) Златка МИХАЙЛОВА и Анета ГЕОРГИЕВА (Хасково) 0894 044 420; Мария ИВАНОВА (Ямбол) Светлана ПЕЕВА и Валя ГЕОРГИЕВА (Поморие); Недка ОНОВА (Крумовград).

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака).

БАНКОВА СМЕТКА

СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

ЛУКА ЗАПОРОЖКИ: АГРЕСИВНИТЕ ОПИТИ НА КОНСТАНТИНОПОЛ ДА СИ ПРИСВОИ ИЗКЛЮЧИТЕЛНИ ПРАВОМОЩИЯ ЗАПЛАШВА ПРАВОСЛАВНОТО ЕДИНСТВО

Разкол или единство: накъде води политиката на Константинополската патриаршия?

Като въведение към една проблемна за нас тема бих искал да ви напомня, че още в етапа на подготовката за „Критския събор от 2016 г.“ между Православните църкви беше одобрено фундаментално решение, че автокефален статут може да бъде предоставен само със съгласието на всички Поместни православни църкви. Тази позиция беше постигната на една от срещите в Шамбези и беше възприета с одобрение, тъй като възпрепятстваше развитието на различни видове разколнически движения. Обаче, по искане на Константинополския патриарх въпросът за автокефалията беше свален от дневния ред. След съвещанието на десет Поместни православни църкви в Крит, той окончателно беше изключен от обсъждането, а постигнатите по-рано договорености бяха анулирани. Впоследствие патриарх Вартоломей заяви правото си еднолично да дава автокефалия, въпреки липсата на такова правомощие в каноните на Църквата.

Претенции за особени права и привилегии от страна на Константинопол е имало и по-рано, но днес те са изразени в по-радикална форма. Стига се до там, че някои настойчиво изискват патриарх Вартоломей да бъде наричан не „първ сред равни“, а „първ без равен“, което няма основание нито в свещените канони, нито в църковното Предание. Разрастването на тези тенденции предизвиква безпокойство в семейството на Православните църкви. Още през 2013 г. Светият синод на Руската православна църква прие документа „Позиция на Московската патриаршия по въпроса за първенството във Вселенската църква“, в който се подчертава, че глава на Църквата е Христос, а не който и да е патриарх. Тази позиция е потвърдена и богословски обоснована на иконографско и каноническо ниво.

Въпреки това **Константинополската патриаршия продължи своя курс на узурпиране на изключителни правомощия. Особено тежко нарушение на каноничния ред е нейното нахлуване на територията на Украинската православна църква, което доведе до поредното сериозно предизвикателство и криза във Вселенското православие.** Тази криза се проявява в разногласия относно това, как трябва да се възприема понятието „вселенскост“, какво трябва да бъде първенството и съборността и как църковното устройство се съотнася с евангелските принципи.

В настоящата ситуация може непредвидено да се проследи влиянието на политическите сили. Историята на Църквата често е била белязана от подобни намеси. Тенденцията за разрыв между гръцката и славянската традиции на православие, особено между Константинопол и Руската православна църква, е съвсем очевидна. Такъв обрат на събитията би могъл да повтори трагичния разкол от 1054 г. и би бил насочен към отслабване на Христовата църква, която остава единствената сила, способна да даде морална оценка на кипящия нецърковен свят.

Настоящият Константинополски патриарх, който претендира за специален статут в православния свят въз основа на изкривено тълкуване на каноничните норми и историческата практика и желанието да бъде участник в международните политически игри, подобно на своя „свободен“ папата, за съжаление през последните години се превърна в инструмент за геополитическа манипулация, което доведе до дълбока криза в

Негово Високопреосвещенство Лука, митрополит Запорожки и Мелитополски (Украинска православна църква)

семейството на Поместните църкви. Основният катализатор на раздора беше намесата му в украинския църковен въпрос, но деструктивната дейност на патриарх Вартоломей не се изчерпва само с този аспект.

„Тържество на Православието“ в обкръжението на схизматици

В първата неделя на Светата Четиридесетница (Великия пост) 2025 г. представители на „ПЦУ“ бяха поканени в Истанбул за празника Тържество на Православието („Неделя Православна“). Тази стъпка символизира не желанието за единство в православния свят, а, напротив, по-нататъшното легализиране на разкола. По същество Фенер просто се подигра със същността на празника.

Създадена на базата на непризнати църковни групи и зависими структури, „ПЦУ“ представлява не само отклонение от църковните канони, но и изкривяване на основите на християнското учение. Този проект, който е под патронажа на далечни от православието глобалистки кръгове на световния елит, е чужд на Православието и се използва като инструмент за политическо влияние, насочено към разединение на православните в Украйна и подкопаване на духовните основи на украинското общество. В бъдеще този механизъм може да се използва за отслабване на други Поместни църкви, които не признават изкривеното разбиране на Фенер за неговото първенство.

Трябва да се отбележи, че създаването на „ПЦУ“ е резултат от политически процеси, а не на искрено духовно искане на обществото. Появата му е инициирана от външни сили, преследващи целта да отслабят влиянието на каноничната Украинска православна църква и да използват религиозния фактор за политически цели. Зад риториката за „единство“ и „автокефалия“ стои проблемът за църковното разделение, което противоречи на вековните усилия на Църквата да запази своята цялост и единство. Така ПЦУ

е организация, създадена в интерес на политически сили, а не за духовно спасение на вярващите.

Разбирайки това, много Поместни църкви за пореден път не изпратиха свои представители на „тържеството“, което беше много скромно и отново подчерта изолацията на фанариотите.

Вместо диалог патриарх Вартоломей предпочете да утвърди курса си за налагане на нова съмнителна от еклисиологична гледна точка структура. В светлината на продължаващата изолация на Константинопол това „мероприятие“ показва, че политиката на патриарх Вартоломей не е насочена към единство, а към утвърждаване на неговото „първенство без равен“, което води до задълбочаване на разделенията в православния свят. Така самият празник, исторически свързан с победата на Христовата истина над ересите и разколите, беше използван за демонстриране на подкрепа за структура, призната от мнозинството Поместни църкви за неканонична.

Фенер не възнамерява да преразгледа позицията си

Анализът на изявленията и действията на Константинопол ясно показва, че никой там не се интересува от намирането на компромис. Предстоятелят на Фенер последователно игнорира призивите на Поместните църкви за съборно обсъждане на този проблем, демонстрирайки нежелание да вземе предвид тяхното мнение. В същото време остават незабелязани многобройните свидетелства за вътрешни разделения в самата „ПЦУ“, потвърждаващи нейната неканоничност. Освен това Константинопол си затваря очите за масовите рейдерски завладявания на храмове на УПЦ, случаите на насилие срещу свещеници и енорияши от представители на „ПЦУ“ заедно с агресивно настроени радикали и представители на местната власт, а също така оправдава

преследването и арестите на йерарси и свещеници на Украинската православна църква. На международните платформи ръководителят на Фенер и неговите представители активно прокарват тезата, че решението от 2018 г. няма алтернатива, игнорирайки протестите на православното мнозинство. Докато значителна част от Поместните църкви не признават „ПЦУ“ и очакват стъпки към помирение, патриарх Вартоломей и неговото обкръжение насочват усилията си към сближаване с Римокатолическата църква и към активна икуменическа дейност. Тази позиция само задълбочава съществуващата криза, като продължава да разцепва православно единство и създава нови предизвикателства пред световното православие.

Политическата позиция на Фенер в Украйна

Действията на патриарх Вартоломей не са резултат от свободното волеизявление на православните вярващи, а част от мащабен геополитически проект. Това поставя под съмнение искреността на неговите изказвания за загриженост за църковното единство и показва зависимостта на Константинопол от външни политически играчи, което ясно личи в поведението и изявленията на „ПЦУ“.

Въпреки че „ПЦУ“, подобно на Фенер, декларира желанието си за „обединение“ и „духовно спасение“ на украинците, на практика това само задълбочава разделения в украинското общество. Вместо да разрешава религиозните въпроси в рамките на каноните, тази структура допринася за по-нататъшното разделение на вярващите, които, изповядвайки една и съща традиция, се оказват противопоставени един на друг. Така създаването на „ПЦУ“ стана не само причина за църковен разкол, но и фактор, задълбочаващ социалните противоречия и допринасящ за нетърпимост към онези, които не поддържат нейната идеологическа линия. Подобно поведение наблюдаваме и сред представители на разцеплението в Молдова и Черна гора.

Подкрепата на „ПЦУ“ от управляващия политически елит демонстрира откровена политическа пресметливост. Многократните изявления на представители на такива политически парламентарни партии като „Слуга на народа“, „Европейска солидарност“, „Глас“ за „защита на човешките права“, „националната сигурност“, в действителност пренебрегват основните свободи на гражданите, включително правото на свободно изповядване на вярата, което противоречи на основните международни документи за правата на човека, доклади и официални изявления на представители на международни организации.

Вместо да насърчава помирението и единството, религиозният фактор се използва като инструмент за увеличаване на разделения в обществото. Предприетите мерки за насилствено прехвърляне на украинци в „ПЦУ“ надхвърлят границите на демократичните норми – физическото и наказателно преследване на духовници и енорияши по никакъв начин не са съвместими с принципите на либералните ценности, декларирани от много от партньорите на Украйна, включително Фенер, който активно и открито подкрепя подобни действия.

Истинската църква не може да бъде инструмент в ръцете на политиките. Присъединилите се към „ПЦУ“ стават жертви на идеологическа манипулация и подмяна на духовни понятия.

Продължава в следващия брой